

**SIGNE QUE NON
tekenvanneendoen**

Lieven Jonckheere
12-10-20

ENSEIGNEMENT LACAN = ZOEKEN WAT DÉsir IS

Séminaire VIII (1961), 320ev

in zijn enseignement alterneert Lacan in zijn zoektocht naar wat désir is

- **definitie désir vanuit wetenschap=filosofie**
 - vanuit Socrates' in Plato's Symposium (Séminaire VIII)
 - **filosofie als langste overdracht ooit ... op Socrates**
dus definitie désir
 - vanuit overdrachtsliefde tot Socrates
 - **désir dat men toeschrijft aan Socrates = désir pur als leegte, zonder (a)???**
- **definitie désir vanuit expérience tragique**
definitie vanuit liefde in actie
 - antieke tragedie = Sophocles' Antigone (Séminaire VII)
 - moderne tragedie = Shakespeare's Hamlet (Séminaire VI)
drame originel de l'homme moderne
 - hedendaagse tragedie = Claudel's trilogie (Séminaire VIII)
 - hoe komt Lacan tot herlezen trilogie Claudel
 - Claudel is een van de grootste dichters ooit!
 - Claudel is geobsedeerd door *signifiant manquant*
cf. obsessie met onuitgegeven letter die hij moet laten gieten nl Û (voor COÛFONTAINE)
is die ^ het signe van neen??
 - trilogie "L'otage" / "Le pain dur" / "Le père humilié"
sens nouveau donné au tragique humain
 - hoofdstuk XIX Le non de Sygne
 - hoofdstuk XX L'abjection de Turelure
 - hoofdstuk XXI Le désir de Pensée
 - hoofdstuk XXII Décomposition structurale
 - Lacan zoekt verder naar een definitie van het verlangen
cf. Subversion E 826-827 (1960)
A qui veut vraiment s'affronter à cet Autre, s'ouvre la voie d'éprouver non pas sa demande, mais sa volonté. Et alors : ou de se réaliser comme objet, de se faire la momie de telle initiation bouddhique, ou de satisfaire à la volonté de castration inscrite en l'Autre, ce qui aboutit au narcissisme suprême de la Cause perdue (c'est la voie du tragique grec, que Claudel retrouve dans un christianisme de désespoir).
Wie tenslotte op een echte confrontatie met de Ander uit is, die krijgt niet met de vraag maar met de wil van de Ander te maken. En dan kan het twee kanten uit. Ofwel verwezenlijkt men zichzelf als object – door zich in een of andere vorm van boeddhistische initiatie te laten mummificeren. Ofwel schikt men zich naar de wil van de Ander die alleen maar de castratie wil – wat uitmondt in het opperste narcisme van de verloren Zaak [827] (dat is het spoor van de Griekse tragiek, dat Claudel in een wanhoopschrijftendom terugvindt).

LACANS ANALYSE VAN CLAUDELS “L’OTAGE” IN 3 TIJDEN

Séminaire VIII hfst XIX Le non de Sygne

- **tijd 1**
de ziel van Sygne zegt “ja!”
 - adellijke katholieke koningsgezinde familie Coûfontaine
 - geruïneerd én zo goed als volledig uitgemoord door Franse Revolutie
 - oudejongedochter Sygne probeert domein in stand te houden (mystieke band met *terroir*)
 - plots bezoek van neef Georges de Coûfontaine
 - Georges is heel gezin kwijt door ziekte
 - Georges is verliefd op Sygne – wil met haar trouwen met de paus die hij daar wil verbergen
 - paus is incognito en niet als dusdanig benoemd
 - paus is ontvoerd door Georges, om hem te redden (paus=*otage*)
 - meteen daarop ook bezoek van Toussaint Turelure
 - zoon van dienstmeid van familie Coûfontaine (tovenares en zoogster van Sygne)
 - carrière gemaakt dankzij revolutie
 - liet hele familie van Sygne onthoofden
 - ook verliefd op Sygne (kwaad, soort zoogbroeder) weet dat paus zich daar schuil houdt
 - chanteert Sygne
 - “trouw met mij of ik pak uwen paus!”
 - Sygne trouwt met Turelure om paus te redden gemotiveerd door 2 factoren:
 - vanuit ambivalente identificatie met neef neef bekent dat zijn vrouw hem heel de tijd bedrogen had met Le Dauphin
 - overtuigd door biechtvader Badilon (soort heilige) om katholieke plicht te doen Badilon is daar zelf helemaal kapot van
(instrument van God, zoals sadist??)

- **tijd 2**
het lichaam van Sygne doet teken van “nee!” (*signe que non*)
equivoque op naam Sygne – Sygne wordt *signe ... que non* = Sygne wordt één teken van nee
 - Sygne krijgt neen-tic na geboorte van zoon Louis
 - onduidelijk wanneer juist
 - door geboorte op zich
 - doordat zoon bij doopsel Sygne's adellijke naam krijgt – via chantage door Turelure
 - Turelure is prefect van Parijs – dat terug in handen van Royalisten is gevallen neef Georges Coûfontaine eist in naam van koning overgave
 - weer chantage van Turelure tov Sygne
Turelure wil enkel capituleren én koning laten herstellen
... als Sygne haar adellijke naam Coûfontaine aan hun zoon doorgeeft
 - Sygne geeft toe (offert haar naam op)
 - in de korte tijd vanaf geboorte-doop zoon tot Sygne's dood: alsmaar duidelijker neen-tic
 - regieaanwijzing voor rest van het stuk
Sygne a ce tic nerveux d'agiter la tête lentement de droite à gauche, comme quelqu'un qui dit “non”
 - neen-tic zwelt aan en ontploft ahw op het einde
zoals het yes van Molly Bloom op het einde van Joyce's “Ulysses”
 - Molly Bloom: “om het even welke man, *as well him as another ...*”
 - Sygne de Coûfontaine: “geen enkele man, jij niet maar ook hij niet!”
 - Lacans interpretatie van die toenemende neen-tic
lelijke tic van hedendaagse Sygne versus schoonheid van antieke Antigone

- Lacans interpretatie van die toenemende neen-tic
lelijke tic van hedendaagse Sygne versus mooie beeld van antieke Antigone
- Antigone
 - fout – is uiteindelijk zinvol
 - gaat in tegen *le bien de tous*
begraaft broer hoewel verboden door Kreoon=polis
 - maar is wel in overeenstemming met de wil van de goden
 - “ik zal nooit meer broer krijgen, want vader en moeder zijn al gestorven”
 - wordt zo identiek met haar lot=Atè – haar dood heeft van daaruit zin
zelfs *dieu méchant* is nog gelinkt met mens via Atè: door fout in familie
 - straf
ter dood veroordeeld (1ste dood) = opgesloten in onderaards graf=grot
 - aanvaarding straf maakt mooi
 - vertoeft *entre-deux morts* = tussen doodvonnis en echte dood
 - wordt daar mooi, verwerft ze *éclat=beauté insensible aux outrages*
cf. Sade: geen 2de dood mogelijk voor eindeloos mooi blijvende slachtoffers
 - toch 2de dood
 - hangt zich op
 - richting tic? uitgestoken tong
 - publiek: onrechtstreekse katharsis vrees en medelijden
 - gefascineerd door *éclat=beauté* Antigone in *entre-deux-morts*
 - voelt niet zelf emotie van vrees & medelijden (dat doet koor ipv publiek)
- Sygne

- Sygne
 - geen fout – integendeel
 - zinloos sacrifice van haar être
 - zinloos offer (nl paus redden)
 - niet vanuit een fout
 - offer geeft geen zin – niemand wordt er beter van
au-delà de tout sens = volslagen zinloos en belachelijk offer
 - niet omdat god dat wil, maar omdat jij dat wil
cf. argumentatie biechtvader Badilon
Badilon toont Sygne *abîme* van het offer dat van haar gevraagd wordt
 - God wil dat niet
Dieu ne nous demande point ce qui est au-dessus de nous, mais ce qu'il y a de plus bas
"je moet het niet doen omdat god het wil of eist, dat doet ie niet
 - ik wil dat niet
je ne demande pas et je n'exige rien, mais je vous regarde seulement et j'attends comme Moïse regardait la pierre devant lui quand il l'eût frappée
 - jij moet dat willen
cynische-perverse "niet mijn wil maar uw wil geschiede"
 - maar gewoon om *père impuissant* te redden
 - tov revolutie herhaalt paus alleen maar wat hij vroeger ook al zei, maar nu zonder impact
 - herstel van de orde=paus is maar een *leurre*: revolutionairen blijven het voor het zeggen hebben (Turelure blijft belangrijkste)
 - offeren van haar eigen être
 - *au prix de son âme = renoncer à son être même – sacrifice de son être*
sacrifice vaut plus que sa vie, blijven leven om *être* te kunnen opofferen
 - resultaat
déréliction absolue = vie qui souffre = fatalité dépasse la fatalité antique
 - protest tegen dat zinloos offer – maakt uiteindelijk lelijk = neen-tic (*signe que non*)
 - *négation dernière*
refus absolu de l'abandon, de l'offrande de soi-même à Dieu
geen *réconciliation* met een *fatalité qui dépasse la fatalité* in de antiek tragedie
 - vorm = lelijke neen-tic
 - *extrême du défaut du S, extrême de la dérision du Signifiant*
 - *grimace de la vie qui souffre*
 - *beauté insensible aux outrages est dépassée*
attentat au statut de la beauté
 - publiek: ???

- Sygne sterft als één neen-teken – duidelijk tegen mannen gericht!
 - neef George wil familie Coûfontaine wreken
 - wil Turelure neerschieten ...
 - ... maar Sygne gooit zich voor haar echtgenoot en vangt kogel op
 - op haar sterfbed wil Sygne mannen die haar erin geluid hebben niet vergeven
wil zich niet aan de door hen belichaamde plicht houden
 - ook als die mannen haar uitnodigen om dat in naam van haar naam te doen
(familiedevies: *Coûfontaine adsum = me voilà!* ik ben present)
“komaan, Sygne – in naam van Coûfontaine, stem toe in het leven dat je nu hebt!”
 - familienaam zegt haar niets meer (verkocht!)
- 2 varianten van die sterfbedscene
 - neen tov huwelijksplicht belichaamd door Turelure (wil Turelure niet vergeven)
 - geen dialoog – Sygne spreekt in het begin zonder geluid (mondbewegingen)
 - opkomen neen-tic tijdens pleidooi Turelure om zichzelf te verrechtvaardigen
 - neen tov zoon Louis, als Turelure vraagt of ze die wil zien
 - neen tov huwelijksplicht, als Turelure zegt dat ze hem graag moet zien, want ze heeft hem toch gered
 - dood Sygne = ontploffen van de neen-tic = verlangen
 - hypnose van “Coûfontaine adsum”
 - *effort désempéré comme pour se lever et retombe* (geen kruis, geen bloed=tong)
Lacan zoekt hier verder naar een definitie van het verlangen
cf. Subversion E 826-827 (1960)
zich schikt naar de wil van de Ander die alleen maar de castratie wil, mondt uit in het opperste narcisme van de verloren Zaak = Griekse tragiek die Claudel in een wanhoopschristendom terugvindt
 - neen tov katholieke plicht belichaamd door biechtvader Badilon (wil Badilon niet vergeven)
 - soort dialoog – Sygne begint met enkel geïsoleerde woorden
 - opkomen van de neen-tic tijdens pleidooi Badilon die zichzelf wil vrijpleiten
 - aanloop: *mouvement de tête inachevé* (neen?) / *mouvement des yeux / mouvement des lèvres / agite le lèvres / commence à respirer péniblement*
 - en dan plots: 3 x *signe que non*
 - dood Sygne = ontploffen van de neen-tic = verlangen
 - hypnose van “Coûfontaine adsum”
 - *Sygne se redresse tout à coup et tend violemment les deux bras en croix au-dessus de sa tête* – en sterft terwijl het bloed uit haar mond stroomt
 - vrouw ipv kruis
 - Lacan zoekt hier verder naar een definitie van het verlangen
 - verlangen à la Sade (Sade referentie voor dat verlangen)
cf. Sygne die zichzelf tot kruis maakt = *érotique au-delà de toute valeur de la foi (Autre jouissance??)*
 - bloed uit mond
uitgestoken tong (maar gruwelijker dan die van Antigone)
 - **tijd 3**
“het universum neemt weer zijn vorm aan zonder grote hoop of ideaal” (Pessoa)
dood Sygne is voor niets
 - paus+koning hersteld, maar dat is maar schijn ...
 - ... revolutionairen hebben het voor het zeggen: Koning verheft Turelure in adelstand als graaf